

**Oponentní posudek na disertační práci PhDr. Ivy Štětovské na téma:
„Vybrané psychologické souvislosti změn v profesi učitele a jeho přípravě“
Praha: FFUK - katedra psychologie 2008, s. 201.**

Disertační práce *PhDr. Ivy Štětovské* je věnována velmi závažné pedagogicko-psychologické problematice - *koncepti, teorii a praxi učitelské profese a přípravě na ni*. Vzdělávání učitelů má značný společenský dopad a přesto mu není dosud v naší odborné literatuře věnována dostatečná pozornost. Předložený text významně přispívá k odstranění tohoto nedostatku. Autorka je vzhledem ke své dlouholeté pedagogické, vědecké a výzkumné činnosti v oblasti vzdělávání pedagogických pracovníků pro zvolenou tematickou oblast vysoce kvalifikována.

V úvodní kapitole je charakterizována *současná změna vysokoškolského vzdělávání učitelů* a s ní spojené nové proměny v sociální roli učitele, spolu se současnými nároky na jeho profesní přípravu. Zároveň je nastíněno těžiště práce, jímž je *vzdělávání učitelů a jeho pedagogicko-psychologická problematika*. Úvod tak podává srozumitelný vstup do předložené práce jako celku.

Disertační práce obsahuje se závěrem *šest kapitol*, které na sebe logicky navazují a dále se člení na jednotlivé *subkapitoly*. Mají promyšlenou koncepci, obsahují kromě *základních teoretických poznatků* i řadu *konkrétních příkladů*. Teoretické zvládnutí náročné obsahové tematiky, bohaté mezinárodní zkušenosti a vlastní pedagogická činnost autorky na našich univerzitách se pozitivně odrazily v celkové stylizaci myšlenek a struktury práce. Podněcující pro čtenáře textu je bohatý *seznam naší i zahraniční literatury a dalších informačních pramenů*.

První kapitola sleduje *paradigma společenských změn v kontextu základní školy*. V posledních letech docházelo k transformacím nejen ve společnosti, ale i v edukačním prostředí (rodině i škole). Ne vždy je tento odraz pozitivní. Autorka disertace systematicky analyzuje *dopad společenských změn do sféry institucí a vzdělávání, ale i odpovědnosti školy a jejím proměnám*. *V čem vidí autorka podstatu autority školy jako instituce? Jak se v současnosti odráží vztah rodičů ke škole jako instituci? Která výzkumná šetření (naše či zahraniční) se na toto téma zdají autorce jako nejprůběžnější?*

Následuje kapitola o charakteristice profesních činností a současných proměnách učitelské profese. Po celkové charakteristice současných proměn funkcí školy a z toho plynoucích nároků na učitelkou profesi přechází na vymezení profesních kompetencí učitele. *Jaký vztah autorka spatřuje mezi kompetencí profesní a kompetencí sociální? Které z profesních kompetencí se jí samostatně jeví jako nejzásadnější z hlediska rozvoje dětí? Jak sami učitelé přijímají potřebnost proměn nároků na jejich profesi?*

Další kapitola podává velmi fundovaný výklad o *problematice sociálních vztahů ve škole a sociální opoře učitele*. Zmíněny jsou vybrané otázky pedagogické komunikace a specifičnost role učitele. Autorka si uvědomuje náročnost této profese a doporučuje praktické

náměty pro zvládání napětí, stresů, vyhoření či zátěže. V této kapitole se odráží vlastní praktická zkušenost autorky z oblasti sociálních výcviků pedagogických pracovníků i adeptů učitelství.

Zátěž v profesi učitele je obsahem další kapitoly. Domnívám se, že je naprosto nezbytné této oblasti věnovat v současnosti velkou pozornost, zejména u učitelů základních škol. Které zajímavé výsledky výzkumu na toto téma autorku nejvíce překvapily? Odlišují se významně výsledky empirických šetření u nás a v zahraničí? Které situace jsou podle zkušeností autorky nejvíce zátěžové pro současné učitele (dnes jsou v tomto kontextu aktéry zátěžových situací ve škole nejen žáci, ale i rodiče, spolupracovníci a vedení školy)?

V následující kapitole je věnována neméně fundovaná pozornost projektu dlouhodobého výcviku profesních dovedností učitele. Autorka přehledně popisuje celkovou strukturu i metodický postup výcviku profesních dovedností. Jakými prostředky autorka zjišťuje efektivitu výcvikového programu? Které oblasti jsou učiteli nejvíce žádány? Zajímavý je provedený rozbor názorů frekventantů prezentovaného projektu na jeho kvalitu a dopady na rozvoj profesních dovedností učitele. Získané výsledky analýzy a v textu uvedené praktické zkušenosti mají širší a obecnější platnost.

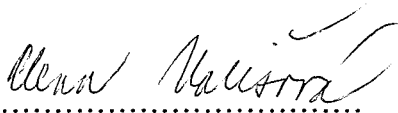
Záměrem textu bylo poskytnutí obrazu současného stavu a předpokladů pro rozvíjení profesních kompetencí učitele, přiblížení silných a slabých stránek pedagogicko-psychologické přípravy adeptů učitelství a nastínění perspektivního vývoje profesní přípravy učitelů. Domnívám se, že tento cíl disertace J. Štětovská naplnila. Text bude jistě mnohé čtenáře inspirovat k dalšímu teoretickému bádání i k postupnému zdokonalování vlastního pedagogického přístupu i na různých typech a stupních škol.

Závěr:

Celkově lze konstatovat, že práce má vysokou odbornou hodnotu, je promyšlená a svědčí o velmi solidní profesní erudici autorky předložené disertační práce. Jak obsahová rovina, tak formální stránka práce je na solidní úrovni. Disertace přináší mnohé zajímavé výsledky i cenné inspirace pro další práci nejen pro samotnou autorku, ale i pro učitele základních škol i fakultní učitele, připravující budoucí učitelskou generaci.

Disertační práci jednoznačně doporučuji k obhajobě a přikláním se k tomu, aby po jejím jistě úspěšném průběhu byl PhDr. Ivě Štětovské přiznán titul Ph.D.

Praha 11. 8. 2008

.....
Doc. PhDr. Alena Vališová, CSc.
e-mail: alena_valisova@atlas.cz
Katedra pedagogiky FF UK
Celená 20, Praha 1